

A szülők és az iskola kapcsolata a Dombóvári Belvárosi Általános és Alapfokú Művészeti Iskolában

Szabóné Szőke Zsuzsanna¹

Abstract **Parents–school relationship in the Dombóvár Inner City Primary School and Elementary Art Institution.** According to the changes of our surroundings the requirements and the expectations in connection towards the school are also changing. During my work as a teacher I have often made notices about the connection of the parents and the school. To ease the work of all of us I chose the topic and made a questionnaire with the help of which I have examined the requirements and expectations of the parents towards the school, the quality of the relationship between the family and our school, and also the opportunities for improvement.

My aim was to compare and contrast the conclusions gathered during my work and my personal experiences concerning the opinion of the parents, and knowing the data more precisely I also intended to increase the effectiveness of the pedagogical activity in our school.

Keywords primary school • parents • questionnaire • family • teacher

1. Bevezető

Az iskola nyitott rendszer, állandó kölcsönhatásban van környezetével. Kulcsfontosságú a szülőkkel, gyerekekkel kialakított kapcsolat, az igényekre, véleményekre való odafigyelés. Környezetünk változásával együtt változnak az iskolával szemben támasztott követelmények, a társadalom, a családok elvárásai.

A Dombóvári Belvárosi Általános Iskolába jelenleg 670 tanuló jár. A kollégák átlagéletkora 48 év, a többség 25-35 éve tanít. A gyerekek azonban a gyakorlott pedagógusokat is folyamatos megújulásra készítetik.

Mindannyiunk munkájának megkönnyítése érdekében választottam ezt a témát, és készítettem el a kérdőívet, melynek segítségével a családok és iskolánk kapcsolatának minőségét, a szülők iskolával szembeni igényeit, elvárásait, a továbblépés lehetőségeit vizsgáltam.

¹ Dombóvári Belvárosi Általános és Alapfokú Művészeti Iskola
E-mail: szozsuzsi@citromail.hu

2. A családokkal való kapcsolattartás a pedagógus szemével

Munkám során szaktanárként és igazgatóhelyettesként egyaránt fontosnak tartom a szülőkkel való megfelelő, partneri kapcsolat kiépítését. Általános iskolában a szülőkkel való kapcsolattartás elengedhetetlen.

Alsó tagozaton a gyerekeket még rendszeresen kísérik az iskolába, így a napi kapcsolat a tanítókkal megvalósul. Már a bejáratnál találkozhat a figyelmes szülő hirdető-táblákkal, melyek az aktuális programokra hívják fel a figyelmet. A tantermek előtt fali-újságok vannak, melyről mindenki tájékozódhat az osztályt érintő időszerű feladatokról, programokról. Az alsó tagozaton talán ezért kisebb a fogadóórák jelentősége.

A tanítás zavartalansága érdekében az idei tanévtől bevezettük, hogy a szülők nyolc óra után nem tartózkodhatnak az épületben, illetve az iskolaotthonos oktatás miatt csak 16 órától jöhetnek be ismét. El szeretnénk volna kerülni, hogy néhány túlságosan is aggodó szülő mindent elpakoljon (akár becsengetés után is) csemetéje helyett, illetve problémáival feltartsa a tanító nénit, s vele együtt az osztályt. Az alsó tagozaton a tantermek 7:30-tól nyitva vannak, így bőségesen elegendő az idő a kipakolásra, s a legfontosabbakat meg is lehet beszélni a tanítóval. A szülők az új rendszert hamar elfogadták. Korábban gyakorlat volt, hogy már három óra után szállingóztak a gyerekekért, s ezzel folyamatosan zavarták a délutáni munkát. Az idei évtől a tanítókkal pakolnak össze a gyerekek, s négy óra után már így várják a szülőket.

Alsó tagozaton nagy divatja van a nyílt napoknak, ahol a kicsik megmutathatják szüleiknek, volt óvónőjüknek, hogy mit tanultak az iskolában. Ebben a korban még a szülők kíváncsiak, érdeklődők, szívesen jönnek a különböző iskolai műsorokra, rendezvényekre.

A felső tagozatosok már önállóan közlekednek, a szülők napi kapcsolata a pedagógusokkal egyre ritkább. Nagyobb jelentősége van a szülői értekezletnek, ahol az osztályfőnök ismerteti az osztállyal kapcsolatos tudnivalókat, eredményeket, és megbeszéli a feladatokat, programokat. Az általános tagozaton ekkorra már a szülői értekezlet iránt is csökken az érdeklődés, ami aztán a továbbtanulás miatt a nyolcadik évfolyamon egy kicsit ismét fellendül. A fogadóórákra is inkább a tagozatos tanulók szülei érkeznek. Ezt szeretnénk volna kompenzálni azzal, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók szüleit név szerint is megszólítjuk, s évente három alkalommal személyes beszélgetésre hívjuk őket. Ilyenkor gyermeke tanulmányi eredményéről, a fejlesztési, korrepetálási lehetőségekről tájékoztatja az osztályfőnök a szülőt a tanuló jelenlétében. A kamaszodó gyerekek már egyre kevésbé kaphatók osztályszintű anyák napi műsorok szervezésére, de a farsang még mindig jó alkalom a szülőkkel való kötetlen beszélgetésre. Az iskolánkban működő öko-csoport évente négy alkalommal kirándulást szervez, ahova gyakran a szülők is elkísérik gyermekeiket.

A családlátogatás fontosságáról, szükségességéről az osztályfőnök dönt.

Természetesen időpont-egyeztetés után mind a vezetőség, mind a pedagógusok soron kívül is fogadják a szülőket.

A Szülői Munkaközösség feladata minden évben egy iskolai jótékonysági bál megszervezése, a pedagógusokkal karöltve. A szülők az iskolai alapítvány kuratóriumának is tagjai, így beleszólhatnak, hogy mire költjük a tanulók támogatására összegyűlt pénzt. Osztálypénz szedése nem lehetséges, ezért a szülők kezelik az egymástól begyűjtött összeget, melyet karácsonyi meglepetésre, az osztály életét kellemesebbé, komfortosabbá tevő kiegészítőkre, kirándulásra, osztályprogramokra költenek.

Iskolánk nyitott a szülők felé, szívesen fogadja a segítséget, a munkát, a felajánlásokat, de nem zárkózunk el a problémák meghallgatása elől sem, igyekszünk azokat megoldani.

3. A vizsgálat módszere és körülményei

A munkám során összegyűlt személyes tapasztalatok összefoglalása után kíváncsi lettem, vajon hogyan értékeli iskolánkkal való kapcsolatukat a szülők? Megfelelő-e a tájékoztatási rendszerünk, eljutnak-e az információk időben hozzájuk?

2013 szeptemberétől a törvényi szabályozás nem teszi kötelezővé az iskolákban a minőségirányítási programot. Ennek ellenére jó, ha a vezető tisztaban van a szülők iskolaválasztási szempontjaival, az iskolai tájékoztatás leghatékonyabb formáival, a különböző iskolai programok látogatottságának mértékével. A szülői vélemények megismerése érdekében kérdőívet állítottam össze.

A vizsgálatot tanulóink létszáma miatt írásbeli kikérdezés módszerével végeztem, melynek segítségével aránylag rövid idő alatt sok szülő nézeteit, véleményét ismerhettem meg. A névtelenség és az önálló kitöltés lehetősége valószínűsítette az őszinte válaszokat.

A téma szakirodalmának áttekintését követően kérdéseket állítottam össze a szülők számára. Mintául szolgált Imre Anna 2001-ben végzett kutatása² a szülők és az iskola kapcsolatáról. Az olvasott tanulmányok, kutatások utaltak arra, hogy a különböző végzettségű szülők más elvárásokkal rendelkeznek. Ennek megerősítésére néhány kérdéssel a családi háttérrel is vizsgáltam. A kérdéssort bemelegítésként semleges, könnyen megválaszolható, választó jellegű kérdésekkel kezdtem: neme, lakóhelye, végzettsége, munkahelye, gyermeke kora. A demográfiai kérdések funkciója a témára való ráhangolás mellett a reprezentativitás ellenőrzése is volt. A kérdőív gerincét alkotó kérdések az iskolaválasztás szempontjaira, az elégedettségre, az iskolával szemben támasztott elvárásokra kérdeztek rá. Fő kérdés volt még, hogy honnan szerzik az iskolával kapcsolatos információjukat, illetve milyen iskolai rendezvényeken, programokon vesznek részt. Rákérdeztem, segítenek-e gyermeküknek a tanulásban, illetve mivel támogatják a pedagógusok munkáját. A kérdések jelentős részében a helyes választ kellett bejelölni, esetleg rangsorolni. A kérdőív végén nyílt kérdések formájában lehetőséget biztosítottam arra, hogy a szülők megfogalmazzák pozitív és negatív tapasztalataikat, leírják, hogy mit hiányolnak, s javaslatokat tegyenek a változtatásokra.

A kérdőívet 2013. december elején juttattam el a szülőkhöz. Kitöltését nem tettem kötelezővé.

Intézményünkben sok testvérpár tanul, így a 670 tanuló nem jelent ugyanennyi családot. A megadott határidőig 272 kitöltött kérdőív jutott vissza hozzám. A tanulók 40%-a, a családok 50%-a élt a válaszadás lehetőségével. Ez a válaszarány már megfelelő az adatfeldolgozáshoz.

A zárt kérdések feldolgozása kódolás után táblázatos formában történt. A nyitott kérdéseket tartalmilag elemeztem, majd ezeket az adatokat is számítógéppel dolgoztam fel.

2 Imre Anna: Család és iskola. In: *Educatio*, 2002/3. sz. p. 498–303.

4. Az iskolával való kapcsolattartás a szülők véleménye alapján

A kérdőív értékelése során megtudtam, hogy a kitöltők 86%-a nő. A családokban eszerint még mindig elsősorban az anya feladata a gyermeknevelés. Egyetlen esetben jelölték, hogy a kérdésekre a szülők közösen válaszoltak.

A második kérdés a válaszadó lakhelyére irányult. A 2013. október 1-jei statisztikai adatok alapján iskolánk tanulóinak 14%-a bejáró. A válaszadók 16%-a nem dombóvári. A válaszolási kedvet tehát a lakóhely lényegében nem befolyásolta. Az alsó és felső tagozatos gyermekek szülei hasonló létszámban válaszoltak, így megállapítottam, hogy a kérdőívet kitöltők aránya, illetve összetétele miatt a kapott eredmények kiértékelése reális képet mutat az iskola és a szülő kapcsolatáról.

Régóta foglalkoztatott a kérdés, vajon külső szemlélőként a szülők hogyan értékelik iskolánkat. Társadalmunkra jellemző az ötfokozatú osztályzás. Kézenfekvő volt, hogy hasonló skálán értékeltem az intézményt. A válasz örömmel töltött el. A szülők által adott „érdemjegyek” átlaga 4,11 volt.

A jelenleg hatályos szabályozás szerint a szülőknek jogában áll iskolát választani gyermekük számára (lásd: 2011. évi CXCV köznevelési törvény 50. § (8) bekezdés és 20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 22.§ (2) bekezdés).

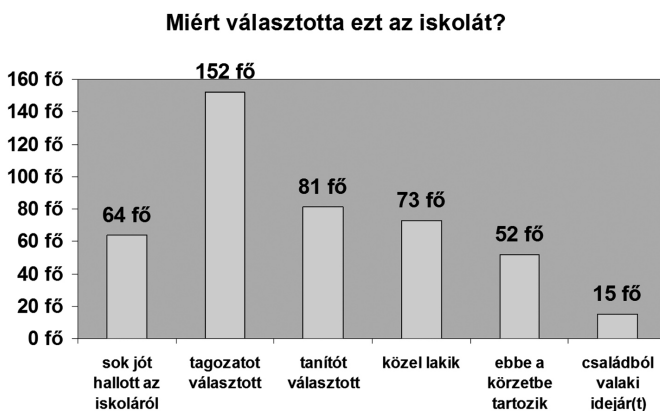
Az iskolák között kialakult verseny miatt természetes, hogy vezetőként felmerült bennem a kérdés: milyen szempontok alapján választanak iskolát a kisgyermekes szülők?

Intézményünk a hagyományokhoz híven minden évben meghirdeti az emelt szintű ének-zenei képzést, melyre sikeres alkalmassági vizsga esetén lehet bekerülni. A zenei jártasságok, készségek, képességek, a hangszeres zenei ismeretek fejlesztésén túl, a néphagyományok (magyar néptánc) őrzését is magas színvonalon végezzük. „Zeneis” diákjaink idegen nyelvként angolt tanulnak.

Egyre népszerűbb a német nemzetiségi tagozat. Német nemzetiségi osztályainkba azokat a nemzetiségi elkötelezettség nélküli gyermekeket is várjuk, akik magas szintű nyelvoktatásban szeretnének részesülni. Munkánk célja a német anyanyelvi képzésen túl a középiskolai nyelvi tagozatokra való felkészítés és az alapfokú nyelvvizsga lehetőségének megteremtése. Nemzetiségi (német) tánc és különböző nemzetiségi hagyományokból táplálkozó programok teszik színesebbé a nyelvtanulást. A német nemzetiségi osztályokba a szülők kérhetik gyermekük felvételét.

Az általános tagozatot választó tanulók harmonikus fejlődését is szolgálják iskolánk sokrétű lehetőségei: tehetséggondozó, felzárkóztató-, képességfejlesztő programok, sportkörök, szakkörök. Iskolánk Pedagógiai Programjának kiemelt feladata a környezeti nevelés.³

3 Iskolánk honlapja [2014.04.04] >URL: <http://belvarosi.apok.hu/index.php?menu=3>

1. ábra

A szülői válaszok (1. ábra) alapján megállapítható, hogy az iskolaválasztásban kiemelkedő szerepe van az indított tagozatoknak. Az előző tanévben újabb emelt szintű képzést hirdettünk. A negyedik évfolyam végén felmérjük a tanulók matematikai, logikai képességeit, s a jól teljesítő diákoknak felső tagozaton plusz matematika órát biztosítunk.

A családoknak meghatározó szerepe van a gyermek nevelésében, ezért vizsgáltam tanulóink családi háttérét is. A válaszok alapján diákjaink 66%-a édeszüleivel, további 12% édesanyjával és annak új párjával él teljes családban. Tanulóink 18%-át édesanyja egyedül neveli. Az egyéb választ megjelölő 12 kérdőív eseteit is besorolva a teljes család, illetve gyermekét egyedül nevelő szülők csoportjába, a kapott eredményt összehasonlítottam a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2011-es népszámlálást követően megjelent adataival. Megállapítottam, hogy az iskolánkba járó tanulók családjainak összetétele megegyezik az országos átlaggal. (1. táblázat)

1. táblázat

	KSH 2011	iskolánk
teljes család	80,2%	80,1%
egy szülő gyermekkel	19,8%	19,9%

A gyermek számára fontos a családi légkör, az otthon biztonsága. Ehhez szükséges, hogy a szülők rendelkezzenek rendszeres anyagi juttatással. Iskolánkban a szülők 70%-a teljes, 4%-a részmunkaidőben dolgozik, 3%-a nyugdíjas. A KSH adatai szerint 2013. november és 2014. január között a munkanélküliségi ráta 8,9%-ra mérséklődött.⁴ Ugyanezen időszakban iskolánkban a kérdőívet kitöltők 11%-a munkanélküli, tehát arányuk meghaladja az országos értéket. Az egyéb kategóriát választók általában kisgyermekükkel otthon levő édesanyják, így esetükben számolni lehet rendszeres jövedelemmel.

⁴ Központi Statisztikai Hivatal honlapja [2014. 03. 09.] www.ksh.hu/munkanelkuliseg

A gyermeknek fontos, hogy a család mennyire támogatja őt a tanulásban. A válaszok alapján a családok döntő többsége figyelemmel kíséri gyermeke tanulmányait, csak 3% jelezte, hogy nem tud segíteni, illetve 4% szerint nincs is rá szükség. Érdekes lett volna megvizsgálni, hogy ezen családok gyermekei milyen eredményekkel rendelkeznek – de ez a kérdőív anonim volta miatt nem lehetséges.

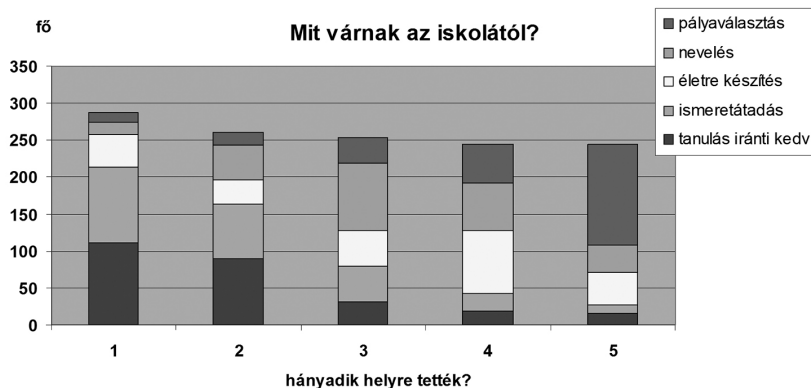
A szülők iskolával szemben támasztott követelményeit elemző felmérés⁵ azt is megállapította, hogy a különböző végzettségű szülők más és más elvárásokat fogalmaznak meg az iskolával szemben. A magasabb végzettségű szülők gyermeküknek is magasabb iskolai végzettséget tűznek ki célul. Az alacsony végzettségű szülők szeretnék, ha gyermekük hozzájuk hasonlóan korán munkába állna, így az általános iskolától várják az élethez szükséges összes tudás, ismeret elsajátíttatását.

Kérdőívemben megvizsgáltam az iskolánkba járó tanulók szüleinek végzettségét. A válaszadók 14%-a alapfokú, 29%-a szakmunkás, 36%-a középfokú, 21%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Az adatok összehasonlíthatósága érdekében a szakmunkás végzettséget a középfokú végzettséghez soroltam, s a következő eredményt kaptam (2. táblázat):

2. táblázat

legmagasabb végzettség	KSH			iskola
	országos érték	D-Dunántúli régió	D-Dunántúli régió – nők	
felsőfokú	19,0%	12,2%	13,2%	21,0%
középfokú	30,0%	24,8%	26,6%	65,0%
alapfokú	46,1%	49,9%	45,9%	14,0%
alapfokú sem	0,6%	1,3%	1,3%	1 fő 4 elemi

A KSH adatai között régiókra, illetve nemekre vonatkozó információk is vannak, ezért az országos értékek mellett a táblázatban jelöltem a szűkebb környezetünkre közölt adatokat is. A kérdőívet javarészt nők töltötték ki, ezért a rájuk vonatkozó értékeket is kikerestem. A táblázatból kitűnik, hogy a kérdőívet kitöltők között a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya jóval meghaladja a régió átlagát, de még az országos értéket is. A szakmunkás-bizonyítvány nem egyértelmű besorolása miatt a középfokú és alapfokú végzettségűek aránya eltér a KSH adataitól. A régióban 1,3% azoknak az aránya, akiknek nincs meg a 8 általánosa sem. A kérdőívet kitöltők között mindössze 1 fő nyugdíjas jelezte, hogy csak 4 elemivel rendelkezik.

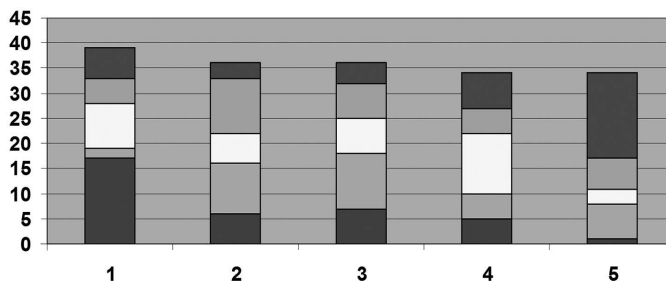

2. ábra

Az oszlopok magasságából látszik (2. ábra), hogy a kérdésre (Mit vár az iskolától?) mindenki válaszolt, de van, aki nem sorszámozta be az összes lehetséges választ. Az 5. helyre már csak 245 válaszadó írt. Legfontosabb elvárás a tanulás iránti kedv felkeltése és az ismeretek átadása, másodlagos szempontként megjelenik a nevelés és az életre való felkészítés igénye. A pályaválasztási tanácsadás a sor végére került. Ez a tanulók életkorával magyarázható.

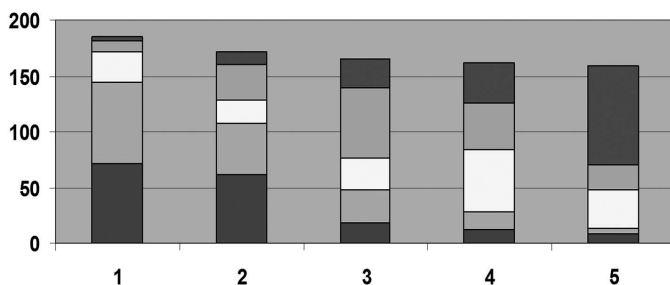
Megvizsgáltam, kimutatható-e a kapott válaszokból a szülők végzettségéből adódó különbség.

Alapfokú végzettséggel rendelkező szülők elvárásai

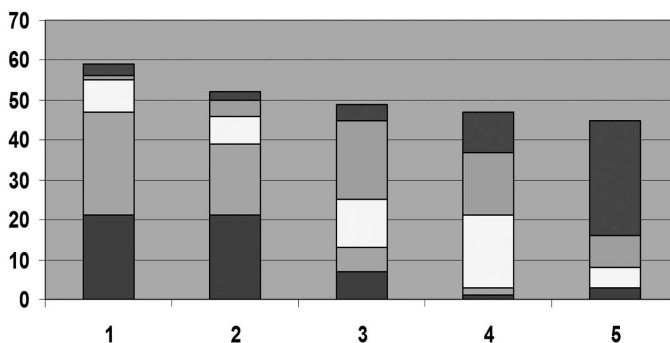
3. ábra

Középfokú végzettséggel rendelkező szülők elvárásai

4. ábra

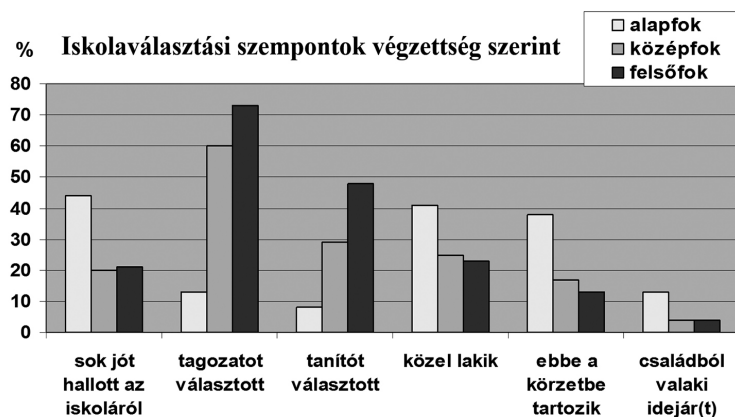
Felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők elvárásai

5. ábra

A három diagram (3–4–5. ábra) összehasonlítása során megállapítható, hogy mindenkinek fontos a tanulás iránti kedv felkeltése. Az alacsony végzettséggel rendelkező szülők számára háttérbe szorul a konkrét ismeretek átadása, fontosabbnak érzik az életre való felkészítést, a nevelést és a pályaválasztásban nyújtott segítséget, támogatást.

Ennek érdekében tagozatos osztályainkban nagy figyelmet fordítunk az emelt óraszámú képzésekre, illetve a továbbtanuláshoz szükséges tantárgyak magas színvonalú oktatására. Általános tanterv szerint haladó osztályainkba plusz órákat építettünk be az alaptantárgyak jobb elsajátítása érdekében, illetve az új tanterv szerint felmenő rendszerben 6–7–8. évfolyamon bevezetjük a háztartási ismeretek oktatását.

6. ábra

Az elvárások különbözősége kapcsán megvizsgáltam, vajon van-e kimutatható eltérés a különböző végzettséggel rendelkező szülők iskolaválasztási szempontjai között. (6. ábra) Az eredmény: a felső- és középfokú végzettséggel rendelkező szülők hasonlóan gondolkodnak, ők elsősorban tagozatot, másodsorban tanítót választanak. Az alapfokú végzettséggel rendelkező szülők számára fontos, hogy mit hallottak az iskoláról, hogy közel legyen a lakóhelyükhöz, illetve elfogadják a körzet szerint kijelölt intézményt.

Egy 2009-ben lebonyolított lakossági közvélemény-kutatásban a legfontosabbnak a lakóhely közelsége, valamint az bizonyult, hogy jól felkészült pedagógusok tanítsák a gyermeket. A képzetlenebb rétegek esetén az iskola közelsége egyre kevesebb esetben került a legfontosabb három tényező közé. A szülők iskolai végzettségének emelkedésével nőtt a nyelvtanítással kapcsolatos igény. Az eltérő társadalmi rétegek láthatóan egymástól nagyon eltérő iskolaválasztási szempontokkal rendelkeztek.⁶ A kérdőívben kapott válaszok mindezt megerősítették. A német nemzetiségi oktatást választó szülők aránya intézményünkben is évről évre folyamatosan növekszik.

Vezetőként fontos tisztában lenni azzal, hogy a szülők milyen csatornákon szerzik az iskolával kapcsolatos információikat. Örömmel töltött el, hogy a szülők 95%-a megjelölte az ellenőrzőt, 93% a pedagógust és 89% a gyermekét, mint információforrást.

Az alaposabb vizsgálat után különbségeket fedeztem fel a különböző végzettségű szülők tájékozódási szokásaiban is. (3. táblázat) A fontossági sorrend mindannyiuknál megegyezett, de az adatokból látszik, hogy míg a magasabb végzettséggel rendelkező szülők nagyobb intenzitással, több helyről igyekeznek begyűjteni az információt, addig az alacsonyabb végzettségűek – a kérdőívben megadottak alapján – a honlapot, az iskolai faliújságokat, hirdetőtáblákat egyáltalán nem olvassák.

6 Jelentés a magyar közoktatásról 2010.[2014.03.09] www.ofi.hu/kiadvanyaink/jelentes-2010/tartalomjegyzek

3. táblázat

Honnan tájékozik a szülő?	felsőfokú	középfokú	alapfokú
	végzettséggel rendelkező szülő		
ellenőrző	87,5%	83,4%	87,2%
pedagógus	85,7%	82,9%	74,4%
gyerek elmondása	83,9%	77,7%	71,8%
osztálytársak	57,1%	50,3%	38,5%
egyéb (internet; faliújság)	16,1%	8,0%	0,0%

Megvizsgáltam, vajon igaz-e az a korábban tett megállapítás, hogy a nagyobb szülei már kevésbé érdeklődnek a gyerek iskolai munkája, elfoglaltsága iránt. Összehasonlítottam az alsós, illetve a felsős tanulók szüleitől kapott válaszokat. A kisdíások szülei elsősorban a tanító közléseire támaszkodnak, de nagy százalékban bízzák magukat az ellenőrző bejegyzéseire és a gyermek beszámolójára is. A felső tagozatosok szülei elsősorban az ellenőrzőből és saját gyermekük elmondásából értesülnek az iskolai hírekről, s bár csökkenő százalékban, de még mindig számítanak a pedagógustól kapott információkra is.

Iskolánk a tanév folyamán változatos programokkal várja a szülőket. A válaszadók 93%-a rendszeresen jár szülői értekezletre, de a fogadóórát csak 54%-uk látogatja. A válaszadók 35%-a nézi meg gyermekét fellépések alkalmával. A kisebb arány magyarázata, hogy rendszeres fellépésekre elsősorban a tagozatra járó diákoknak van lehetősége (hangversenyek, német nemzetiséggel kapcsolatos programok). A szülők 22%-a nézi meg gyermekét iskolai nyílt napok alkalmával. (4. táblázat)

4. táblázat

szülő végzettsége	szülői értekezlet	fogadóóra	bál	fellépések	nyílt nap
felsőfokú	95%	61%	14%	45%	38%
középfokú	94%	51%	9%	31%	20%
alapfokú	85%	62%	3%	38%	13%

Az összehasonlító táblázatból kitűnik, hogy az alapfokú végzettséggel rendelkező szülők kevésbé jönnek el szülői értekezletre, ahol az osztályt érintő problémákról, feladatokról hallhatnak, viszont nagyobb arányban jelennek meg fogadóórán, ahol a pedagógusoktól személyre szabott információkat kaphatnak gyermekükről. Kevésbé jönnek nyíltnapra, de ha alkalmuk nyílik, szívesen megnézik gyermekeik fellépését. Erre kiváló alkalom nagy hagyománnyal rendelkező farsangunk, ahol szinte minden felsős osztály szerepel.

A válaszokból megállapítható, hogy a szülői értekezlet szerepe nem változik a gyermek felsőbb évfolyamba lépésével. Az adatok bizonyítják a feltevést, miszerint a fogadóóra felső tagozaton nagyobb népszerűségnek örvend, hiszen itt már nincs meg a napi kapcsolat a pedagógussal, a gyermekek önállóan járnak iskolába. A nyílt nap látogatottsága felső tagozatra csökken.

Mivel segíti a pedagógus munkáját? – tettem fel a kérdést, hiszen a gyermek nevelése csak a szülők és a pedagógusok összefogásával lehetséges.

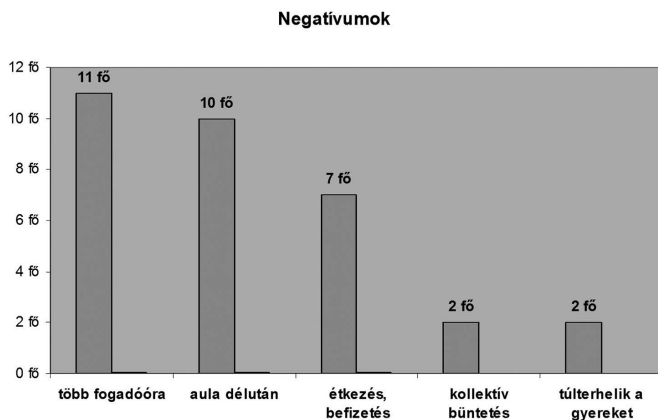
5. táblázat

Mivel segíti a pedagógus munkáját?				
	dekorálás	1%	program szervezése	részvétel programokon
szülő végzettsége				
felsőfokú	34%	45%	18%	48%
középfokú	26%	33%	20%	42%
alapfokú	18%	18%	15%	26%
Gyermek				
alsós	14%	19%	10%	28%
felső	18%	20%	12%	20%

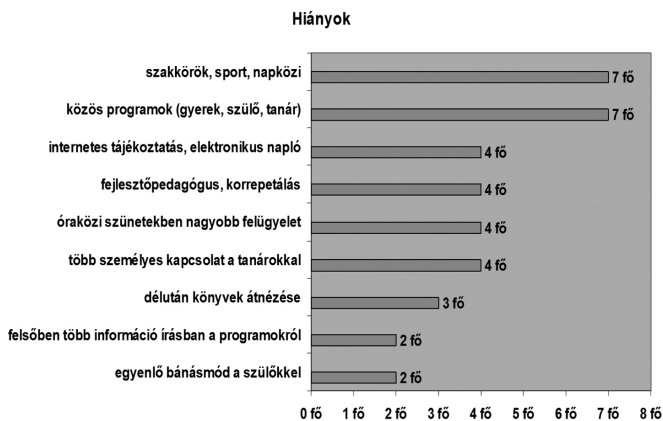
Az adatokból (5. táblázat) kiolvasható, hogy a magasabb végzettségű szülők aktívabban segítik az iskolát. Számomra is váratlan eredmény volt, hogy a felső tagozatos diákok szüleitől több segítséget kapunk. De közös programokon ők vesznek részt kisebb arányban, hiszen kamaszodó gyermekeik már nem szívesen mennek szüleikkel közösen kirándulni.

A kérdőív vége nyílt kérdéseket tartalmazott. Saját szavaikkal jóval kevesebben fogalmazták meg véleményüket. A válaszadók 49%-a írt pozitív véleményt, megjegyzést. Negatív jelzést 22%, hiányt 22% fogalmazott meg, s mindössze 21% jelezte, hogy változtatni kellene valamin. Az adatok alapján a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők értékelték az iskolát a legaktívabban. Változtatásra vonatkozó javaslattal kevesen éltek. Az alsós és a felsős gyermekek szüleinek véleménynyilvánítása között nem volt jelentős különbség.

A negatívumok, hiányok és változtatási javaslatok szorosan összefüggnek, a választásokat nem lehetett szétválasztani egymástól. A válaszadók számából látszik, hogy a felvetett problémák változatosak, általában kisebb csoportokat érintenek.

7. ábra

8. ábra

9. ábra

A diagramokat (7–8–9. ábra) összehasonlítva észrevehetünk ismétlődő felvetéseket, problémákat.

A tájékoztatással hozhatók kapcsolatba a következők: 11 fő növelné a fogadóórák számát, 4 fő szeretne több személyes kapcsolatot a tanárokkal, 5 fő javaslatot is tett a fogadóórák rendjének megváltoztatására. A fogadóórák számán nem tervezzük változtatni. Igény esetén a szülők a megadott időpontokon túl is kereshetik az osztályfőnököket, szaktanárokat. Sokan élnek is ezzel a lehetőséggel. A fogadóórák rendjére tett javaslatot átgondoljuk.

Két fő jelezte, hogy felsőben is több írásbeli információt várna. Igyekszünk minden osztályhoz plakátokat, írásos anyagokat eljuttatni a programokról, rendezvényekről. Felsőben már nagyobb mértékben számítunk a tanulók közvetítésére is, hiszen a szülők nem kísérik őket az iskolába, nem olvashatják az osztályok előtti üzenőfalat.

Igény van az interneten való bővebb tájékoztatásra, két fő az elektronikus naplót is hiányolta. A honlap bővítésére vonatkozóan is kaptunk javaslatokat. Mindezek érdekében több, állandóan intézményünkben tartózkodó rendszergazdára lenne szükség.

Az alsó tagozatosok szülei közül 10 fő (a válaszadók 6%-a) tartotta negatívnak a bevezetett új rendszert. Három fő jelezte, hogy így nem tudja folyamatosan nyomon követni gyermeke tanulmányait. 12 fő kérte, hogy délután lehessen felmenni az osztályterembe. A félévi értekezleten beszéltünk erről. Az alsó tagozaton kialakított rendben nem kívánunk változtatni. A februári szülői értekezleten az alsós osztályokban kihirdették, hogy amennyiben a szülőnek problémája, kérése, kérdése van, a tanítók fél ót után szívesen állnak rendelkezésére. Ha a szülő kéri, indokolt esetben az osztályba is bemehet délután.

Hét fő említett meg negatívumot az iskolai étkeztetéssel kapcsolatban, s öt fő változtatni is szeretne rajta. Iskolánk 670 tanulója közül a 2013. október 1-jei statisztika alapján 533 kisdíák eszik a menzán. A tavalyi tanévtől háromszori étkezés igénybevétele is lehetőség van. Intézményünkben csak melegítőkonyha működik. Nem az iskola döntése, hogy az ebédet honnan hozatjuk, így nem tudunk annak minőségén változtatni. Több kollegámmal együtt magam is a menzán étkezem, és sajnálattal tapasztaljuk, hogy diákjaink gyakran csak beletúrnak az ételbe, vagy meg sem kóstolják azt. 251 fő, a tanulók 47%-a ingyen részesül az étkeztetésben, 64 fő kedvezményes árat fizet az ellátásért. Az étkezési díjak beszedése sem az iskola feladata, csak adott napokon helyet biztosítunk a díjbeszedésre. Ennek időpontját igyekszünk előre közzétenni.

A további felvetések az iskolai élet szinte minden területét érintik: a tanítás módját, a délutáni elfoglaltságokat, a szünetek alatti felügyeletet. A negatívumok legtöbbször egyedi problémákat takartak. Amennyiben lehetőség volt rá, igyekeztünk korrigálni azokat.

„Nagyobb felügyeletet a gyerekekre szünetben.”⁷ Évek óta a megengedettnél kevesebb pedagógus dolgozik iskolánkban, a hosszabb táppénzek, helyettesítések gyakran jelentenek problémát. 2013. október 1-jétől pedagógiai asszisztensek segítik munkánkat, egyik fő feladatuk a szünetekben való felügyelet segítése, erősítése.

„Sok a gyerek, nincs idő a gyengébb tanulókra.”⁸ A korrepetálások számát az idei évben már növeltük, amennyiben további pedagógusok, illetve pedagógiai asszisztensek kerülhetnek hozzánk, ismét megtesszük. Osztályaink átlagléttszáma 22 fő. Örülünk, ha minél több kisgyereket íratnak be hozzánk, mindannyiukat igyekszünk osztályba sorolni a törvény adta keretek között, a fenntartó jóváhagyásával.

7 61. kérdőív

8 8. kérdőív

„Kevesebb információt adnék át a gyerekeknek ALAPOSABBAN.”⁹ Az átadandó információ mennyiségét a Nemzeti alaptanterv határozza meg. Van olyan tanuló, aki könnyen megbirkózik vele, és akadnak olyanok, akiknek ez komoly megterhelést jelent. Korrepetálásokkal igyekszünk segíteni a lemaradók felzárkózását. Gyakran szükségünk lenne nagyobb szülői együttműködésre, hogy a tanulók igénybe vegyék ezeket a lehetőségeket is.

Akadnak olyanok, akik hiányolták, hogy miért nincs több szakkör, sportkör, mások azt jelezték, hogy a gyerekek így is túlterheltek. A tagozatos kisdíákok a szakkörök közül is szívesen válogatnak, délutánjaik foglaltak. Aki sok szakkört bevállalt, az nem győzi négy óráig elkészíteni az összes házi feladatát. A diákok fokozatosan növekvő részét viszont a kötelező korrepetálásokra is egyre nehezebb becsábítani. Valóban további pedagógusokra lenne szükség, hogy a délutáni szakkörök mellett a napközis igényeket is megfelelően ki tudjuk elégíteni.

Maximálisan egyetértek a következő megjegyzéssel: „Sajnos, hogy bármi kell az osztályba, mindent a gyerekeknek kell összeadni, behozni.”¹⁰ Az iskola anyagi lehetőségei korlátozottak. A felújítás előtt beépített szekrényekkel ellátott osztályaink, jól felszerelt szaktantermeink voltak. A kiköltözés tíz hónapja alatt más intézmények jóindulatát, vendégszeretetét élveztük, raktárhelyiségeink szűkösön voltak. A szemléltetőeszközöket gyakran a pedagógusok saját otthonukban őrizték, hogy ne kallódjának el, a tanításhoz kéznél legyenek. A felújított épület tantermeiben padokon és székeken kívül más nem volt. A gyerekeket csupasz falak várták. A szülők összefogtak, több osztályba az ő segítségével szekrények készültek, a falakra polcok kerültek. Hálával tartozunk nekik.

Volt, aki a tanulók összetételét kifogásolta: „Jobban megszürném, hogy melyek azok a diákok, akik bekerülhetnek ebbe az iskolába.”¹¹ Az iskola jellegéből adódóan a körzetünkhöz tartozó gyermekeket kötelesek vagyunk felvenni.

Az egyik kérdőívén ezekre a problémákra szülő által megfogalmazott választ találtam: „Nem az iskola tehet róla.”¹²

Örömmel töltött el az egyik válaszadó pozitív hozzáállása: „Pillanatnyilag nem változtatnék. Abszolút gördülékeny minden.”¹³

A szülőkkel való kapcsolatépítésre kaptunk konkrét javaslatot is: „Prevenációs előadások: drog, alkohol, idegenekhez való viszonyulás, közlekedés iskolába, szexuális felvilágosítás (AIDS, nemi betegségek, védekezés). Orvosokkal! Az időséssel való viselkedés, bűnmegelőzés rendőrök részvételével. Társadalmi munka szülőknek az iskolában és körülötte hétvégén, önkéntes segítség.”¹⁴

Ez a vélemény megerősít abban, hogy a szülők nem a pedagógusok, hanem szakemberek által tartott előadásokra jönnének szívesen. Neves meghívott előadóink (dr. Ranschburg Jenő, dr. Czeizel Endre, Erős Zsolt) az elmúlt években valóban teltház előtt beszélhettek, tervezzük hasonló előadások szervezését.

Iskolánkban minden tavasszal az 5. évfolyamon megrendezzük az egészség hetét, ahol külsős szakemberek (védőnő, fogorvos, természetgyógyász) tartanak előadásokat a helyes táplálkozásról, a tisztálkodásról, a fogápolásról. Osztályfőnöki órákra gyakran hívjuk beszélgetésre a rendőrség egy-egy képviselőjét. Az előző tanévtől kezdődően

9 21. kérdőív

10 25. kérdőív

11 37. kérdőív

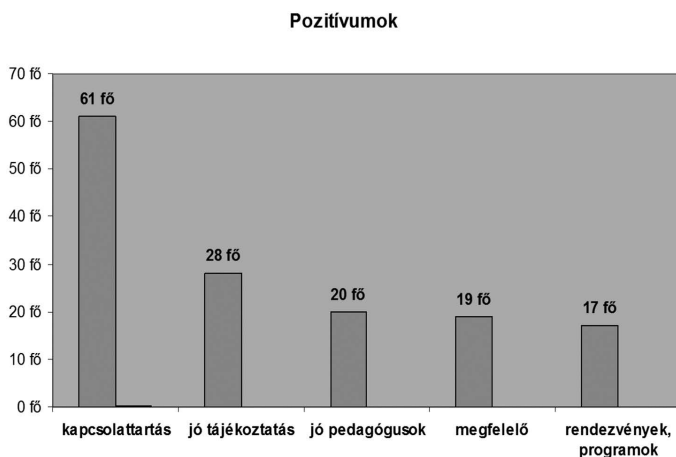
12 53. kérdőív

13 94. kérdőív

14 157. kérdőív

pénzügyi szakember tart foglalkozást az osztályoknak a családi gazdálkodásról. Diákjaink hallgathattak előadást a mobiltelefonok helyes használatáról is.

Pozitívumként legtöbbször a jó kapcsolattartást emelték ki, ami azt jelenti, hogy kollegáim a szülőkkel is megtalálták a megfelelő hangot. Az értékelések szerint barátságosak, együttműködőek, segítőkészek, elérhetőek. A jó tájékoztatásban szintén nekik van nagy szerepük, az ellenőrzőbe beírt értesítések, az osztály előtti hirdetőtáblák az ő munkájukat, gondosságukat dicsérik. A szülők egy része szakmailag is elismerte a pedagógusokat, egy részük pedig egyszerűen mindent megfelelőnek tartott. (10. ábra)

10. ábra

Néhány példa a szülők visszajelzéseiből. „Teljesen elégedett vagyok. Gyermekem szívesen jár iskolába. Szereti a pedagógusokat, diákokat.”¹⁵ „Mindig időben értesülök az aktuális dolgokról.”¹⁶ „Gyermekemmel kapcsolatos információk őszinték, nyíltak, figyelmesek.”¹⁷ „A tanárok segítőkészek, mind a szülővel, mind a diákkal szemben.”¹⁸ „Az oktatás, ahogy a gyermekemet nevelik, tanítják, nagyon tetszik. A pedagógusok munkája kiváló!”¹⁹

„A nevelők és az igazgatóság is maximálisan a segítségemre van gyermekem nevelésében és tanításában.”²⁰ „Az osztályfőnök és az iskola kapcsolata jó a szülőkkel. Reális, pontos képet kapok gyermekem eredményeiről, magatartásáról. A hiányosságokat jelzik, segítenek a legmegfelelőbb megoldásban. Az iskola gyermekközpontú, kiemeli és segíti a gyerekek fejlődését, megtalálja a gyerek tehetségét, amelyet szakkörök szervezésében segít erősíteni.”²¹

„Véleményem szerint az iskola-szülő kapcsolat működik. Minden tájékoztatás, infó, ami a szülőre vonatkozik, szerintem eljut hozzá, ha a szülő érdektelen, ez már nem az iskola mulasztása.”²²

15 176. kérdőív

16 6. kérdőív

17 128. kérdőív

18 4. kérdőív

19 96. kérdőív

20 31. és 164. kérdőív (véltetőn testvérpárról van szó, a szöveg szó szerint megegyezik)

21 255. kérdőív

22 254. kérdőív

Természetesen akad olyan is, aki nem találta meg a közös nevezőt a pedagógussal: „Nem ismerik el a szülők fontosságát a gyerek tanulási sikereiben.”²³

A szülők többsége a kapcsolattartást megfelelőnek tartja. „Rendszeres szülői értekezletek, fogadóórák. A tanárokkal a kapcsolattartás telefonon is lehetséges.”²⁴ „Az internet nagy segítség az információk áramlásában.”²⁵ Van, aki ezt hiányolja – pedig a visszajelzések szerint több helyen is működik. Nyilván különbözőek a kollegák szokásai – ahogy a szülői elvárások sem egyformák. „Én jónak tartanám, ha pl. e-mailen lehetne érdeklődni a tanároktól a gyerek jegyeiről vagy szerepléséről. Pl. én szívesen kontrollálnám a gyerek tanulását, viselkedését pár mondatban. Mivel felsőben nem igen járunk be az iskolába (szülők) és a tanárok amúgy is elfoglaltak, ez jó módszer lehetne.”²⁶ Van, aki ezt nem helyesli: „Nem értek egyet azzal, hogy a pedagógusok facebook csoportot hoznak létre és ott is tájékoztatják a szülőket.”²⁷

17 fő emelte ki az iskola által szervezett rendezvények színvonalát, a programok sokszínűségét. „Változatos programok (Erdei iskola, Erzsébet-tábor, osztálykirándulások, könyvtárlátogatás, »osztálybuli«).”²⁸

A pozitívumok között szerepelt még a szép, tiszta környezet, a fegyelem, a tanárok reggeli ügyelete. „Nagyon örülök annak, hogy ilyen szigorúan tartják a gyerekeket. Örülök annak, hogy kilépő nélkül nem engedik ki a gyerekeket az iskolából, amikor csak kedvük tartja.”²⁹ „Nagyon értékelem a szigort, a fegyelmet, a reggeli gyülekezők rendjét. Minden elismerésem az összes pedagógusnak, aki ebben a munkában részt vesz.”³⁰

5. Összegzés

A kérdőívre kapott válaszok mennyiségét megfelelőnek ítélem, a válaszadók megoszlása (alsó-felső tagozat, bejáró-helybeli) megfelel az iskolai statisztikai adatoknak. A szülők végzettségére, a családok összetételére vonatkozó adatok megegyeznek a KSH 2011-es adataival. Ezért megállapítható, hogy a kérdőívben kapott válaszok reális képet nyújtanak.

A szülők túlnyomó többsége elégedett volt az intézményünkkel, iskolaválasztási szempontjaik eredeti elképzeléseinket, feltevéseinket igazolták. A nyílt válaszokban megjelölt negatívumok, hiányosságok nem általánosak.

A kérdésekre kapott válaszok megerősítettek abban, hogy kollegáim lelkiismeretesen végzik munkájukat. A szülők elégedettsége a beiratkozó elsősök számában is megnyilvánul.

A vezetés szempontjából érdekes lett volna, ha vissza lehet keresni, hogy mely nevelőt dicsérik, melyiket marasztalják el a szülők. Elképzelhető azonban, hogy amennyiben az osztályt is meg kell jelölni, azaz csökken az anonimitás, kevésbé őszinte válaszok érkeznek.

Az építő jellegű javaslatokat átgondoljuk, s eredményeink megtartása mellett, lehetőségeinkhez mérten igyekszünk javítani hibáinkon, hiányosságainkon.

23 146. kérdőív

24 272. kérdőív

25 204. kérdőív

26 158. kérdőív

27 111. kérdőív

28 16. kérdőív

29 120. kérdőív

30 253. kérdőív

Felhasznált irodalom*Nyomtatásban megjelent irodalom*

Imre Anna: Család és iskola. In: *Educatio*, 2002/3. sz.,

www.edu-online.eu/hu/educatio_reszletes.php?id=7

Nádasi Mária: A kikérdezés. In Falus Iván (szerk.): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. 2000. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, p. 171-211

Interneten található irodalom

Iskolánkról néhány mondatban... In: A Dombóvári Belvárosi Általános és Alapfokú Művészeti Iskola honlapja [2014. 04. 04] belvarosi.apok.hu/index.php?menu=3

Jelentés a magyar közoktatásról 2010. [2014.03.09]

www.ofi.hu/kiadvanyaink/jelentes-2010/tartalomjegyzek

Központi Statisztikai Hivatal adatai: a 2011 évi népszámlálás eredményei, [2014.03.09] www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_teruleti_00